

& copia: tanta denique placidissimi aeris salubritas, ut Tellurem matrem, hunc sibi in mundo locum, delegisse, non immerito dici queat, in quem omnes naturæ dotes incredibili abundantia & amœnitate effunderet. Tanta loci oportunitas, cum olim doctrina claros (quorum in ipsa descriptione meminimus) & nataliū splendore illustres viros, in hanc urbem inuitauit, tum nostra quoque ætate, Principes summi que viri non minori frequentia, Neapolim concurrunt, quàm quod Strabo scribit, olim solebant. Etenim vniuersi ferè regni, quod inter Adriaticū & Tyrrhenum mare, ab amne Truento & Fundis vsq; ad fretum Messanæ continetur, partem Samnitium, totā Apuliam, Calabriam, Lucaniam, Campaniamq; foelicem amplectens, Principes & Reguli maiorem anni partem, hac in vrbe exiunt, ædesq; splendidissimas ferè omnes habent. Dinorum etiā phana ornatissima, ac splendidissima, arcesq; penè inuidiæ heic conspiciuntur. Inter hæc præcipuū est D. Claræ templum, sacra virginum societate, & clarissimorum hominū sepulchris nobile. Dein est insigne B. Dominici sanum, vbi simulacrum crucifixi visitur, quod D. Thomam Aquinatem his verbis affatum est; Bene scripsisti de me Thoma. Seruantur in eius sacrario Alfonso primi Arragoniæ, Hispaniæ, Siciliæ, Neapoliq; Regis; Ferrandi item primi eius filij; Ferrandi secundij; Isabellæ Ducis Mediolanensis; Ferradi Dauali Marchionis Pischariæ belli fulminis, aliorumque multorum Principum & illustrium hominum ossa. Est & augustissimum Fratrum montis oliueti delubrum: modico in templo D. Ioannis in Carbonaria fratrum Eremitarum, magnificentissimū Roberti Regis, & Ioannæ primæ sororis monumentum, ex marmore candido, cum eorum imaginibus artificiosè factis, supra summā aram conspicitur. Post id, exiguo in sacello, Nicolai Caraccioli, qui magister equitum maximus in regnō quondam fuit, sepulchrū item perelegans ex candido marmore, prætereaq; sacellum aliud in propinquo ornatissimū apparet. Pari celebritate sunt hic templum Cathedrale, quod Episcopium vocant. Item D. Laurentij, fratrumq; minorum, D. Francisci, cum alijs, quæ omnia recensere nimis longum foret. Venerantur hic plurima sanctorum hominum corpora, præcipueq; D. Alpremi Episcopi, item Agrippini, Eusemij, Athanasij, Seueri, Ioannis, Gaudij Episcopi, Ianuarij Antistitis Puteolani martyrio coronati, Anelli Abbatis, Restitutæ virginis & martyris. Item Candidæ viduæ D. Petri Discipulæ. Si quis autem claros & eximios homines, qui non modò huic vrbi, sed & orbi vniuerso decori ornamentoq; fuerunt, cognoscere, imperij etiam, gubernationisq; huius Reipub. formā scire desiderat, is Campaniæ descriptionem Leandri Alberti legat, & quo auditari suæ abundè satisfiat, inueniet. Est in hac vrbe Anno salutis, M. D. LI. peraugustæ Societati Iesu, ornatum ex ædificatum collegium, opera M. Alfonso Salincrom.

9. NEMAVSVS, vrbs Galliæ Narbonensis perelegans, quam antiquissima & magnifica veterum ædificia admodum celebrem efficiunt. Eam Ioannes Poldo, vernacula lingua libro de hac vrbe conscripto, cui ædificiorum ruinas, artificiosè delineatas, coniunxit, copiosa enarratione illustrat.

40. NORDLINGA, Rhetiæ inferioris oppidum, trito incolatum sermone Nereling, Exteri eam Nordeling, nuncupant. Aræ Flauianæ, inde Ptolomæo dicitur, quod circa annum Christi Septuagesimum secundum, Flauius Vespasianus Germanos oppugnans, atque parta victoria triumphans, hoc loco aras extruxit, atq; dijs gratias agens, nouum & gentilitium ciuitati nomen imposuit. Nec id Flauio Claudio adscribi potest, qui tricesimus fuit in ordine Cæsarum, atque circa annum Domini ducentessimum septuagesimum est rerum potitus. Ptolomæus autem longè antè, nempe circa annum Christi centesimum sexagesimum tertium huius nominis mentionem facit, quando Flauiorum Romæ familiæ, adhuc recens erat memoria, & tres Cæsares, Vespasianus, Titus, & Domitianus Flauiani fuerint. Quod autè aliqui per Aras Flauianas alia loca, quàm Nerolingam intelligere volunt, cum illis contendere nolumus, hoc tamen certò certius scimus, in tota regione non esse, aut olim fuisse locum aliquem commodiorem, & mansioni humanæ conuenientiorem, quàm Nerolinga sit area, & circumiacens ager. Situ enim perquam amœno excellit, fontibus, & ijs, quæ ad hominum victum ex se terra producit, abundat. Sed quia nihil firmum & perpetuum est in terra, omnisque conatus humanus nihil præualeat contra DEI prouidentiam, & quando ille non custodit ciuitatem, frustra vigilat, qui custodit eam, factum est Anno Christi, M. CC. XXXVII. ut tota ciuitas, cum ingenti ciuium damno, igne conflagraret, ut non modò ædificia, fortalitia, possessionesque omnes amiserint, verum & diplomata, instrumēta, literas contractuum, regalia, priuilegia, immunitates, iura, & leges. Illic tamen, & eodem anno, succurrente beneficio Clementissimi Imperatoris, Friderici Secundi, cœpta est ciuitas reædificari, singularique eius fauore, atque filij eius Conradi Regis, & reliquorum successorum beneficentia, liberata fuit aliquandiu, donec respiraret, & ab omni exactione, seruitute, & contributione, & post instaurationem suam, immunitate, & magnis gratijs, & priuilegijs donata. Sed, quia primus restructæ ciuitatis circus, nō multum amplius fuit, nec capax omnium eorum, qui temporis successu vel nati, vel coloniam adepti fuerunt, fa-

ctum est posterioribus annis, imperante Ludouico tertio, Anno scilicet M. CCC. XXVII. ut omnia suburbia, vna cum oppido ipso in vnam contraherentur circumferentiam, mœnibusque nouis, & amplioribus cingerentur, & ciuitas ipsa, iam duplo maior fieret, quàm antea fuit, omninoq; in orbem disponderetur, ut sui similes, non multas in Germania alias, inuenias. Habet ab antiquis temporibus patricios, & multos nobiles, atque diuites familias, insignesque alios ciues, quos & ob egregia ipsorum facinora, domi forisq; gesta, Cæsares magnis prosequuti sunt beneficijs, ac gratijs. Quàm varias porrò oppidum hoc Nerolingense calamitates, Bellonæ, Vulcaniq; rabiem senserit, VVolfgangus Vogelmannus, copiosè apud Munsterum prosequitur.

31. NORINBERGA, Ptolomæo, Segodunum, præstantissima Germaniæ vrbs, summæq; nobilitatis Reipub. non quæ veterum imaginibus constet, quæ maiorum opinione tantum nitatur, aut sanguine propagetur, cui nihil, vel parum cum virtute commune est: verum quæ propria virtute paratur, & ex proprijs egregijs facinoribus constet. Quæ enim genus, & proavos, & quæ non fecimus ipsi, Vix ea nostra voco. Viget illis Reipub. nulli Germaniæ vniuersæ conferenda, cuius laudi accedit, quod hæc non sutoribus, quibus vltra crepidam non licet, consistat, verum viris partim, quibus rerum cognitionem experientia, ac longa peregrinatio peperit; partim, qui sese nobilioribus doctrinis, totos destinauerunt, & qui à primis cunabulis, aut tenerioribus annis, multorum hominum mores viderunt, & vrbes. Illic itaq; Senatores administrandæ, conseruandæ, propagandæ Reipub. causa nati, hoc vnum agunt negotium, hoc vnum curant, ut egregiè Reipub. consulant, nullis alijs occupati negotijs. Ambiguum esse arbitror, an vrbs Senatus, an Senatus vrbi præponatur. Vna illic omnium mens, vnus animus, vna denique *moræ* vidimus ante multos annos nullas partes aut similitates, inter ciues ac Senatores obortas, Senatus plebi congruit, plebs primatibus conuenit: & demum res illa non aliam habet rationem, nisi, quod vno alteri auscultante, beatissimam & locupletissimam, ex ciuitate ignobili, erexerunt urbem, tantis opificibus præditam, ut quod multis alijs priuatis vrbus proprium, cuiuslibet vni soli concessum est, tantum huic vrbi diuinitus relatum, ac veluti in vnum fascem, complicatum esse videamus. Si verò quicquid hominum manibus elaboratum, & quod natura homini concessit, inuestigare in animo tibi est, hoc concede, patebunt tibi ædificia, non tantum in foro, verum in modestissimis vicis, ac triuijs vrbs, omnium vrbiū Germaniæ honestissima, plus tamen in recessu, quàm fronte pollicentia. Nec diuinus illic cultus delitescit, tot delubra, tanta sacerdotum corona, tantas etiā delicias pratum, Hallerense dictum, præ se fert, tot consiliū lilij, tot coruscans fontibus, celestis loci speciem de se præbet: illic latam ac diffusam planiciem, natura effinxit, graminibus & fluminibus speciosissimis, irriguam. Siphunculi horrent plures, a quibus clara aquarum multitudo scatet, quæ à cauato lapide rursus, grato murmure resonante, suscipitur. Post altissima mœnia, & propugnacula profunda, ac lata fossa, cingitur: turres quinque & sexaginta, supra trecentas, intra ipsam urbem colligit, octo & sexaginta molas versatiles, fluuii inhaerentes, intra ipsa mœnia habet: plateis exornatur viginti octo, vltra quingētas: Fora decem sunt, quæ nudinis propemodum quotidianis frequentantur. Est præterea tanta mercatorum stipatio, tantus negotiatorum numerus, quibus India, ac vltima Thule cognita est: rata etiam opinio rerum familiarum de eis obtinuit, ut, si sapientem virum, siue diuitijs præditū definire voluerimus, de Norinbergensium ordine profectum esse, iudicemus. Horum amplitudinis argumentum, natura loci expressit, qui vrbi huic sedem perfectionis, hoc est, medium, ac vmbilicū totius Germaniæ tribuit. Non est in tota vrbe, quod contempnas. Ne tamen ab huius vrbs origine recedamus, cætera, quæ requiruntur, annectemus. Vrbs illa, dum Vngari Germaniam inuaserunt, à vicinis condita dicitur, ut Germani, eo loco tuto, ad transuehendas res, vterentur. Alij, dum millesimus supra cætesimum, quadragesimus annus agebatur, Ecclesiam ab Henrico Bavarie Duce constructam, Norinbergæ, in honorem S. Egidij, cum ciuitatis erectione, tradunt, ac opus ciuitatis, anno ab illo decimo, fuisse completum. Tunc autem, vnica tantum arx, muris circumdata, super fuit. Cunradus Cæsar, sui nominis secundus, anno salutis 911. ad imperium hanc ciuitatem detulisse, fertur. Henricus autem tertius, ipsam graui obfusione angustauit, ac cepit, ab incarnationis sæculo millesimo, ac vigesimo sexto: filius huius Cunradi, dum contra patrem mouerat, Norinbergam penè deleuit. Henricus etiam filius Friderici secundij, nuptias illic celebrauit, qua tempestate, sex ac quinquaginta viri, tres ac viginti mulieres, aqua absordi sunt. Seditio tantum vna inter ciues oborta legitur, Caroli quarti Imp. æuō. Et tunc in manus patritiorum omnia ciuitatis iura perueniunt. Hæc ferè omnia, ex lib. 3. Exegefeos, Germaniæ, Francisci Irenici, excerptimus: plura in Norinbergensium Chronicis & Pij secundi Europa, studiosus lector inueniet.

O.

1. OLISIPO, vrbs totius Lusitaniæ primaria, summa loci amœnitate, celeberrimo emporio, peraugustis templis, & magnificis Regum